

BALDER

This project is co-financed by the EU
programme Interreg IIC Baltic Sea
Region and the municipality of Vellinge

Med denna kvinna, fångad av fotografen på Fotevikens marknad i sina vackra kläder och dyrbara smycken med förlagor hämtade från östliga vikingakulturer, inleder vi detta nummer av Marinerat. I den här tidningen finner du mycket som har med kultur utan gränser att göra. Begreppet viking är välkänt och det är en intressant internationell symbol. Vikingarna fanns i många länder och de fångslar allt mera dagens moderna människor över hela världen.

I artikeln "Rejsen til Vinland" får du följa med de vikingar som med hjälp av Fotevikens Museum i somras sändes iväg över Atlanten. De skulle inte till den pompösa vikingautställningen i elektriskt strålkastarsken i New York. Nej, de kom för att hjälpa Canada att fira den 1000-åriga händelsen när europeerna upptäckte Amerika. Resmålet var platsen där det en gång hände.

Sidan 3.

Ett stort vikingaevenemang ägde i somras rum på Grönland i närvaro av den danska drottningen. Självklart var Fotevikens Vikingareservat representerat och drottningen fick besked att hon gärna kunde komma över Öresund och bli hedershövding.

Sidan 8.

Sommarens vikingamarknad på Fotevikens Museum blev Sveriges största internationella kulturhändelse i år, om man räknar på antalet deltagande kulturutövare och antalet länder.

Sidan 10.

Den marinarkeologiska verksamheten bedrivs fortfarande av Fotevikens Museum. I denna berättelse får du förhoppningsvis bättre insikt i varför vi brukar kalla Falsterbonäset för Nordens största skeppskyrkogård.

Sidan 16.

Gränslös kultur

Alla klagade på sommaren, men inte vi. Många hade negativa synpunkter på bron, men inte vi. Många är fortfarande skeptiska till EU, men inte vi. Svaren är givna. Denna sommar har gemene man inte kunnat ligga på stranden varje dag - man har varit tvungen att aktivera sig. Då tog man till Foteviken. Det syns i besökssiffrorna. Vi insåg nog inte hur tydligt vi skulle kunna se Bron i horisonten uppe i vikingareservatet. Till en början kändes det givetvis fel, men nu är det bara naturligt. Var någon annanstans kan man stå i 1000-talet och titta in i 2000-talet! Danskar och norrmän har också hittat bron och via den har man också hittat till oss, både med bil och buss. Att nu danskarna inte ville ha EU-mynt är ju ett intressant fenomen. Vi kan bara se det positiva med EU-pengarna som vi fått och får i de spännande projekt som vi just nu driver.

Som vanligt har vi varit mycket aktiva hela sommaren. Här på hemmaplan har det varit fullt upp med hantverks-träffar, "Slaget vid Foteviken" och Vikingamarknaden som drog 602 vikingar från 19 länder. De 92 vikingatälten stod tätt och det formligen sprudlade av aktiviteter. Två nya hus blev dessutom klara till marknaden och ytterligare tre är mer eller mindre färdiga.

EU-projektet "Via Viking", som vi ansvarar för, har inneburit många spännande och nya kontakter och utbyte med hela Europa. På Foteviken har vi haft ett flertal nätverks-träffar. Det har gällt vikingakrigare, vikingagrupper med hantverk, forntida musik, långbågsskytte och i oktober blir vi värdar för "Nätverk Sveriges Levande Forntid" där så gott som samtliga forntidsbyar är representerade.

Rest har vi också, på marknader, nätverksträffar, segelturer och mycket mer. Vi har varit i England, Finland, Danmark, Norge, Tyskland, Shetland, Island, Grönland och t.o.m. i det avlägsna och karga Canada.

En stor begivenhet som man kan kalla ett värdigt slut på denna säsong är slaget vid Hastings där vikingar i tusental träffas för att återuppleva och "göra om" slaget vid Hastings 1066. Fullsatta bussar med danskar och svenskar varav ett tjugotal från oss kommer att ansluta till denna stora begivenhet.

Så sommaren har varit god. Vi skulle egentligen kunna krypa in i vårt ide och vänta på nästa sommar, men då skulle vi förgås av lättja. Istället satsar vi på något nytt. Valhall! Ett ord som är på allas läppar just nu.

Den 15 september lyfte vi hammare och bräckjärn. Valhall skall rustas. Vi måste kunna tillgodose skolorna. Vår pedagogiska verksamhet har i år tredubblats och både under vår och höst har vi haft mer än fulltecknat. Därför måste vi förlänga säsongen. Vår arrangemangsverksamhet har också utvecklats kraftigt - därför måste vi kunna ha tak över huvudet och värme även på vintern. Folk vill helt enkelt gärna kunna besöka Fotevikens museum och vikingareservatet hela året, därför måste vi ha inomhusaktiviteter i kombination med miljön i vårt vikingareservat.

Vår stora, moderna hall Valhall får därför en ansiktslyftning. Med nytt välisolerat panelat tak, egen värmeanläggning och inredning med vikingastuk. Ett stort museikomplex med bl.a. en sal för vikingagillen, föreläsningar, teater- och sångarmöten. Här kan vi hela året ta emot besökare och på ett mera traditionellt museisätt visa vikinga/medeltida fiske, sjöfart och handel. En upplevelseverkstad där besökaren kan prova olika tekniker och den pedagogiska verksamheten kan bedrivas hela året blir också resultatet av denna satsning.

Björn M Jakobsen

ElektroCentralen

Under sommaren har man med stor pompa och ståt firat 1000-årsjubileet av Leif Erikssons landstigning i Amerika. Fotevikens Museum fick en officiell förfrågan om vi kunde hjälpa till med att få över en del vikingar på två veckors vistelse på den plats där man menar att landstigningen kan ha ägt rum. En av våra danska vikingar, här kallad "Deres utsendte" berättar om en händelserik färd.

Der var lidt problemer, nok især for "Deres udsendte", som var kommet en smule sent på listen over Foteviken Museum's udsendinge til L'Anse aux Meadows. Cirka fem uger før afgangen ringede Eva Dahl fra Foteviken til "Deres udsendte" med den glædelige nyhed, at der var blevet plads til mig, hvis jeg ellers ville med. Naturligvis ville jeg gerne det. Jeg ville gerne have haft min kone Betty med, men det var der foreløbig ikke plads til.

Nå, ugerne gik, og det var svært at få ret meget at vide. Fra min gamle ven Søren "Ben og Horn" Nordenkjær, kunne jeg imidlertid få at vide, hvordan rejseplanen så ud, - i det mindste hans. Den lød på afgang fredag den 18. aug. med Icelandair til Reykjavik, derfra videre til Boston og så en længere rundtur på det nordamerikanske kontinent, inden vi sluttede af i St. Antony, tre kvarters kørsel fra L'Anse aux Meadows.

Torsdag før afgang var der besked både på e-mailen og på telefonsvareren om at ringe til Bjørn Jakobsen på Foteviken Museum. Da jeg endelig fik fat i Bjørn, lyttede jeg med skælvende hjerte til beskeden om, at L'Anse aux Meadows/Norstead havde sendt billetter efter en gammel deltagerliste, og at der som følge heraf ikke var nogen til mig. Imidlertid ville Bjørn pr. kulance - da han jo havde lovet mig turen - sørge for min billet, og jeg var altså ikke blot "Deres udsendte" men også i allerhøjeste grad "Bjørns Udsendte". Flot gjort. Den sene ankomst af billetterne betød også, at Bjørn torsdag nat måtte sende en bil afsted til Berlin med billetterne til de to, der skulle flyve fra Berlin.

Fredag formiddag mødtes vi, i denne forbindelse en udvalgt skare vikinger, udsendt af Foteviken Museum, i Kastrup Lufthavn: vi var 5 svenskere fra Foteviken, Christina, Camilla, Paula, Fredrik og Yveth, førromtalte Søren og hans kone Else, familien Zehmke, som består af far Erik, mor Bodil og 4 1/2-årige Torvald og "Deres udsendte".

I St. Antony's lufthavn venter Cathy, Roxann og Donald fra Norstead på os med to minibusser og en åben varevogn til bagagen. Vi får lige lejlighed til at hilse på nogle fra det foregående hold, englændere fra "Dark Ages", som skal med flyveren retur til St. John's. Der er ikke plads til alle i bilerne, så Cathy hyrer en taxi og efter tre kvarter er vi endelig i L'Anse aux Meadows.

Landsbyen L'Anse aux Meadows, hvis man kan kalde den sådan, består af seks - syv beboelseshuse, "The Historic Site", hvor man mener, Leif den Lykkelige har boet, og som er det eneste sted i Den nye Verden, man med arkæologisk sikkerhed har kunnet påvise vikingernes tilstedeværelse, en restaurant ved navn "Norse-

man" (alt heroppe i det yderste nord har navne med relation til vikingerne) og endelig Norstead, som skal være vores hjem de næste par uger.

Da alle er ankommet, foreslår Cathy, at vi går ned og tager Norstead nærmere i øjesyn og hilser på de lokale re-enactors, som vi jo skal arbejde sammen med i den nærmeste fremtid. Senere skal vi mødes til et lille orienterende møde "i kirken, for det er den bygning, der bliver brugt mindst."

Norstead er en kombination af turistattraktion og arbejdsløshedsprojekt. Det er startet på foranledning af Viking Trail Tourism Association (V.T.T.A.), som forsøger at trække så mange turister som muligt til denne mere afsidesliggende del af Newfoundland.

Selve Norstead består af en kontor-, køkken- og toiletbygning og nogle skure,

beliggende på en parkeringsplads ca. 30 meter over havet og så fire bygninger opført i træ og tørv, beliggende nede ved kysten. Man kommer ned til disse bygninger ad en trærampe, og ideen er, at når turistene går ned ad rampen, skal de føle, at de bevæger sig 1000 år tilbage i tiden. Alt er nybygget og hele Norstead blev indviet ved et kæmpearrangement i juli i år, hvor man på en enkelt dag havde mere end 17.000 besøgende.

Landskabet er barsk. Undervejs herud har vi set en bevoksning bestående af gran og fyr på klippegrund og med en masse småsøer imellem. Heroppe på den nordøstligste spids af Newfoundland består bevoksningen kun af lyng, revlingebuske, anden hedevegetation og enkelte steder lidt granbuskads, som ingen steder når over knæhøjde.

Den første bygning, man kommer til, når man går ned ad rampen, er nøstet, bådehuset. Her ligger "Snorri", der er en kopi af Skuldelev-1 vraket, kendt som "det store handelsskib". Mærkeligt at stå her omtrent på den anden side af jorden og se en kopi af et skib, som er udgravet mindre end fem

kilometer fra ens egen, ydmyge bolig.

Næste bygning er 'høvdingens lang-

hus', et langhus med en traditionel inddeling bestående af et stort midterrum og to mindre rum i hver ende. Der er en nord- og en syddør i de to små rum og kun en nordvendt dør i midterrummet. Overfor døren befinder sig høvdingens højsæde og på hans venstre side et lidt lavere sæde beregnet for hustruen, en gær gæst eller god ven. I midten af storrømmet er der en langild og på den modsatte side forhøjninger, som kan bruges til enten at sidde på eller sove på. De er vel forsynede med lækre, hvide soveskind fra lam/får, og bliver straks indtaget af nogle af gruppens medlemmer.

Går vi videre finder vi kirken, indrettet med løse bænke og et alter. Jeg spekulerer lidt over, om Erik den Røde og Leif Eriksson virkelig var kristne; men her slår den nordamerikanske tankegang igennem: joh, vi kan ikke have sådant noget ukristeligt noget på et turiststed. Sidste bygning er

Rejsen till Vinland

smedjen, indvendig temmelig nøgen med en i de lokale sten opmuret esse, et lyrehul og langs den ene væg en hylde med en 'udstilling' af forskelligt smedeværktøj og nogle af de produkter, der her blevet fremstillet her siden Norstead's åbning.

Ved vores lille orienteringsmøde får vi at vide, at vi forventes at være på 'sitet' i det mindste fra 10 til 17 (de lokale re-enactors skal være der i hele åbningstiden, som er fra 9 til 20). Vi forventes at tage os vel af turisterne og i øvrigt at lære de lokale re-enactors så meget af vort håndværk, som muligt. Det med at lære fra os kommer som lidt af en overraskelse; havde vi vidst det i forvejen, ville vi nok have taget lidt andet værktøj med. Vi må ikke drive handel uden en særlig tax tilladelse, vel nogenlunde svarende til vores momsregistrering, men man har ikke noget imod, at vi driver lidt tuskhandel med de lokale re-enactors.

Vi får en 6 - 7 personers bil stillet til rådighed til indkøb og besøg på det lokale vaskeeri. Den må dog af forsikringsgrunde kun føres af specielt udpegede personer og som kan fremvise et gyldigt og med foto forsynet kørekort. "Deres udsendte" bliver udpeget til kontaktperson mellem Foteviken-gruppen og Norstead.

Vi får også at vide, at vi har tre muligheder for overnatning: enten i langhuset, i et af de fem opstillede vikingetelte eller i et af de små skure, der er opstillet på parkeringspladsen. Skurene har været anvendt som

Vikingahus i Canada. Rekonstruktion av en tusenårig nordisk bostadslämning. I det trådfattiga landskapet har torven varit ett viktigt byggnadsmaterial.

salgsboder, blandt andet under åbningsceremonien, de er ca. 2 1/2 x 4 meter store og kan aflåses. Også de, der ikke vil bo i skurene kan få et stillet til rådighed for opbevaring af de personlige effekter, der ikke er vikingetidige.

Vi bliver opfordret til at tage en dag fri for at kunne tage en lille tur rundt og se på andet end Norstead, og vi enes om at holde et lille møde næste morgen kl. 08.30 (før åbningsstid) for at fastlægge, hvem der holder fri hvornår.

Efter et kort provianteringsbesøg hos den nærmeste købmand, som minder om gamle dages blandede landhandel, og lidt hurtigt

madlavning, går vi alle til ro, trætte efter en lang rejse og en masse oplevelser.

Søndag vågner vi op til dejligt vejr; varmt og lidt diset. For nogle kniber det lidt med at stille til morgenmødet kl. 08.30; de vil gerne have det flyttet til en time senere, og det enes vi så om at gøre fremover. Vi fastlægger nogle fridage, hvor de pågældende 'familier' så kan disponere over bilen, og så går vi i gang med at være vikinger.

Det er lidt svært i starten at finde rundt i de lokale re-enactors. De har naturligvis alle et ganske almindeligt borgerligt navn, men derudover har de også et 'vikingenavn' og et tilhørende alias. Bag hver person er der en 'dækhistorie', som danner grundlag for en slags rollespil, der spilles dagen igennem og især overfor turisterne.

Vi andre finder det lidt svært at bevare masken, når vi hører en af de lokale fortælle en turist på absolut lokal dialekt, at hun hedder "Thorgerd, er enke og har mistet sin mand på havet, men at hun stadig har skib og håber at kunne samle mandskab til at sejle tilbage til Grønland", eller når pigen der er ansvarlig for bagningen, råber til høvdingen: "Regnar, du har fået gæster!" omtrent hver gang, et hold turister kommer ind ad døren. I tidens løb vænner vi os dog til det.

Man mærker dog, at det er alle meget om at gøre, at turisterne virkelig får en god oplevelse ud af deres besøg. Højdepunktet er for de fleste, når de bliver fotograferet

Interiör från långhuset.

Moskoselkåtan AB

930 86 Moskosel Lappland Sverige
0960-30210 fax 30213

Elden som Livsstil!

Tältkåtor från 2-2000 personer, 25 olika modeller
Man kan elda och laga mat i dem, varmt och praktiskt.

De finns för vandring,
lätta från 2,3kg

Eller till festen.....

upp till 200 personer.

THE DOCUMENT COMPANY XEROX

Världsledande inom

- Analoga kopiatorer
- Digitala kopiatorer
- Färgkopiatorer
- Laserskrivare
- Produktionssystem

040-671 85 00

VI HÅLLER SYDSVERIGE RULLANDE

**HOS OSS KAN DU ALLTID SE OCH PROVKÖRA
SENASTE NYTT FRÅN VOLVO OCH RENAULT**

Välkommen till Sydsveriges största bilvaruhus -
med allt under samma tak

BILBYRÅ
VOLVO RENAULT

Jägersro 040-31 10 00, Lund 046- 18 18 00, Trelleborg 0410- 547 00

Om vikingarna haft möjlighet
hade dom säkert hämtat hem
högklassig plywood från såväl
Vinland som Gårdarrike.

Nu gör vi det istället!

WIWOOD
PROFFS PÅ SKIVOR - FÖR BYGGE & INDUSTRI

Våra skivor finns hos alla kreativa bygghandlare

LK Lagerstedt & Krantz AB

i høvdingens højsæde med hjælm, kappe, sværd og drikkehorn - uden tvivl den mest fotograferede pladsen i L'Anse aux Meadows.

Mandag vågner vi til rigtigt ruskvejr, storm fra vest og øsende regn. Desværre viser det sig ved samme lejlighed, at flere af vores små skure absolut ikke er vandtætte. "Deres udsendte" bliver faktisk vækket af dryp midt i ansigtet. Nå, vi skal en delegation ind til den lokale storby, St. Antony, ca. 3000 indbyggere. Den ligger ca. en times kørsel væk, og vi skal ind for at købe forskellige fornødenheder, som vores lokale købmand ikke har på hylderne, for at gå i banken og ordne andre forretninger. Der bliver også tid til at købe presseninger, lidt plastic og nogle søm, så det indtrængende vand kan opsamles i passende beholdere.

Ved hjemkomsten hjælper Norstead's altnuligmand David os med at pakke skurene ind i presseninger. David rigger også en ledning til, så vi kan få lidt varme i skurene. Tirsdag, da det klarer op igen, kommer David - i øvrigt uopfordret - med skruer, søm og en sprøjte med tætningsmasse, piller presseningerne af og går alle skurene igennem og tætnet dem så godt som muligt. Jeg vælger ikke at fjerne mine indvendige "plasticgardiner" og plastspande; en beslutning, jeg senere er glad for.

Det arbetas. Uppehållet i vikingabyen var förvisso inte rekreation utan det gällde att lära ut gammalt nordiskt hantverk.

Ellers går dagene stille og roligt med at tage os af turisterne og tale med de lokale re-enactors. De er inddelt i to hold og arbejder som nævnt fra 9 til 20 med en times middagspause hver dag i fire dage og har herefter fri i tre dage. Det giver dem den 40 timers arbejdsuge, som er standarden i Canada.

Så træder det næste hold til, og man forsøger at lægge vagtplanen sådan, at der er dobbelt besætning på om søndagen, hvor der også er flest turister. Ganske vist er arbejdsløsheden høj her i området, men det forhindrer ikke, at mange af disse re-enactors har mere end et job. Når man spørger dem hvorfor, får man at vide, at det er nødvendigt for at kunne opretholde en nogenlunde acceptabel levestandard.

Vejret heroppe er her i august og september som det kan være i Danmark på samme tid. Der er dage med solskin og varme og dage med lidt mere snavst vejr, men gennemgående er det ikke særligt koldt på denne årstid. De fleste af dagene kan man klare sig med skjortearmer, somme tider med en kappe mod en regnbyge.

Fredag skal være noget specielt: da skal der være vikingebryllup. Bonnie Blake og Wayne Hynes, som begge arbejder ovre på The Historic Site, skal giftes, og de har valgt at blive det i Norstead's lille vikingekirke. Ceremonien skal starte klokken 19,

Marinerat önskar vikingabrudparet lycka till i deras historiska framtid.

men allerede ved 16-tiden begynder bryllupsgæsterne at indfinde sig. Nogle er klædt i vikingedragt, andre i mere dagligdags klæder og atter andre i fint tøj.

Både brud og brudgom og deres lille datter Annalee er naturligvis klædt i fineste vikingefit og selv de til lejligheden indforskrevne to præster har fundet det betimeligt at iklæde sig en dragt, som godt kunne være 1000 år gammel, selvom de mere dagligdags sko, der stikker frem nedenunder kutten røber, at det ikke er hver dag, de forretter en vikingevielse.

Kirken er fuld. Det siger ikke så meget, for der er vel plads til 50 - 55 mennesker, men udenfor på de opstillede bænke sidder de øvrige bryllupsgæster, vel et par hundrede stykker. Der er af gode grunde ikke noget orgelbrusen, men efter et par uakkompagnerede salmer kommer brudeparet frem i kirkedøren, og fotoapparaterne klikker, så man næsten ikke kan få ørenlyd. Herefter skal parret underskrive vielsespapirerne, og så stilles der op til fotografering.

Så står den på traktement i høvdingens langhus, spidstegt gris, hjemmebagt brød, friske grøntsager og frugter. Brud og gom indtager højsæderne og den nærmeste familie er bænket til højre og venstre for dem. Vi andre må stå op, men festligt er det.

Brylluppet slutter med dans på den lokale pub. "Deres udsendte" var ikke med, men

såvidt jeg forstod, var brudeparret endnu ikke gået hjem, da klokken var 4, og der var også nogle fra vores lile gruppe, der først viste sig på Norstead næste dag ved 16.30-tiden, så det har nok været en god fest.

Mandag har Else og Søren og "Deres udsendte" taget fri. Vi vil gerne et smut over på den anden side af Belle Isle strædet til Quebec- og Labrador-provinsen. Vi har fået det arrangeret sådan, at vi kan have bilen fra morgenstunden, og før klokken er syv, er vi undervejs. Turen går først sydpå og derefter henover spidsen af Northern Peninsula. På ca. 40 km af vejen er lufthavnen den eneste bebyggelse, vi ser. Joh, her er i sandhed øde. Ude på vestkysten ligger de små byer som perler på en snor med deres små hvide træhuse spredt mere eller mindre tilfældigt ud over landskabet.

I St. Barbe parkerer vi og tager færgen til Blanc Sablon. Vi enes om at spise frokost på færgen, så vi ikke skal bruge tid på det i land. I Blanc Sablon venter Cathy's far på os, det har Cathy insisteret på. ("Han er pensioneret og har ikke andet at lave, og han vil kun blive glad for at få en lille køretur.") Mr. Cabott kører os nordpå langs kysten ad den eneste vej, til Red Bay. Undervejs besøger vi en fiskefabrik, et lille museum og et af hans sommerhuse.

I Red Bay slutter vejen, og det er kun muligt at komme videre med skib eller til fods eller i tørre perioder med firehjulstrækker. Det giver også stof til eftertanke, at vejen syd-

på fra Blanc Sablon kun strækker sig 50 km, ligeledes langs kysten, inden den ligeledes slutter i det bare ingenting.

I Red Bay beser vi et hvalfangermuseum. Red Bay er en naturhavn og var i sin tid basis for de baskiske hvalfangere, som herfra om sommeren opererede oppe i de arktiske områder. Man er i gang med at udgrave eller bjærge dele af tre baskisk hvalfangere og adskillige mindre fartøjer fra det 16. århundrede, der er sunket i Red Bay under storme for mange hundrede år siden. Blandt meget andet har man fundet en hvalfangers dragt, og det er morsomt at se, i hvor høj grad den ligner det kluns, vi andre går rundt i som vikinger: rus-bukser og en busseronnelignende skjorte. Også skoene har visse lighedspunkter.

Efter museumsbesøget får vi en kop kaffe i en nærliggende cafe, og mens vi sidder her, går lyset pludselig ud i hele Red Bay området. Det var ikke så godt, siger Mr. Cabott, for vi skulle egentlig have haft tanket, inden vi kørte tilbage. Nå, vi tager chancen og begynder på de 65 km tilbage til Blanc Sablon og finder også en tankstation undervejs, som endnu har strøm og vi når således uden problemer færgen tilbage til "The Rock", som Newfjerne kalder Newfoundland.

Vi er nu i god gang med sidste uge, og efter en lille opsang fra Mike er det lykkedes os at få næsten alle til at være på pladsen i det aftalte tidsrum fra 10 til 17. Vi begynder at tænke på hjemturen og her viser de første logistiske problemer sig. Vi

skulle alle flyve til St. John's lørdag, men flyet kan ikke løfte os alle 17 og bagagen på en gang, så vi bliver bedt om at gøre klar til at sende en væsentlig del af bagagen allerede om fredagen. Der er ingen, der er særligt glade for at blive skilt fra bagagen, så "Deres udsendte" foreslår, at nogle af os sendes til St. John's om fredagen med fuld bagage og at resten så følger efter om lørdagen. Alle synes, det er en god løsning, så Camilla, Christina, Øivind, Runi, Else, Søren og "Deres udsendte" får på denne måde en dag til at udforske Newfoundland's hovedstad.

Byen, som vel har en 20 - 30.000 indbyggere, ligger spredt over et utroligt stort område, men har en bykerne med forretninger, barer og restauranter, der er meget charmerende og hovedsagelig med bygninger i "colonial style". Den er dog ikke større, end at "Deres udsendte" på en stiltfærdig spadseretur lørdag eftermiddag møder de fleste af gruppen. Nå, turister trækker vel altid de samme steder hen.

Søndag går det så tilbage ad samme som herover: St. John's - Halifax - Boston - Reykjavik og endelig Kastrup, som vi når ved 13-tiden. Så hjem og på hovedet i seng, for hvor er man træt efter sådan en omgang.

Jeg vil gerne sige Bjørn og Foteviken tak fordi I muliggjorde min deltagelse. Det har været en pragtfuld tur og en oplevelse for livet. SAS skal da også have tak, fordi de fandt min kuffert og leverede den til mig allerede onsdag ved midnatstid.

Niels Løvschal

Öivind, norsk husbyggare på Foteviken, begrundar den samma mäktiga havsutsikt som norrmannen Leif Eriksson såg för exakt tusen år sedan

I VIKINGARNAS SPÅR

Han kallas för Per "Viking" eller Per "Krut", men han heter egentligen Per-Olof Andersson och är till vardags museipedagog på Fotevikens Museum, där han lär ut hur vikingarna levde och berättar om deras kultur. Lång, muskulös och med sitt långa blonda hårsvall är Per vikingatypen personifierad.

Är han dessutom vikingaklädd, vilket han oftast är, kan man nästan tro att han stigit direkt ut ur historieboken från tiden kring 1100-talet. Per inte bara ser ut som en viking, han lever stundtals som en sådan och har gjort många resor i vikingarnas

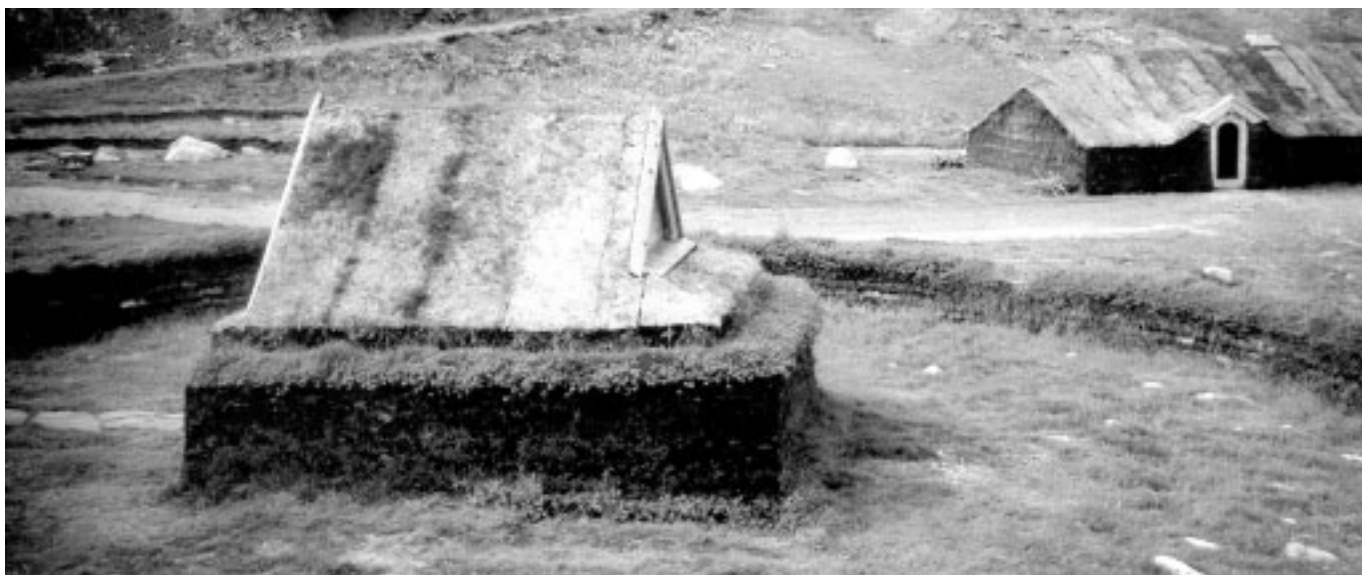
blev den första fasta bopplatsen för de grönländska vikingarna.

Inför jubileet rekonstruerades platsen och det byggdes upp vikingatida miljöer med krigare, hantverkare och inuiter - den inhemska befolkningen. Två-tre gånger om dagen hade de inbjudna vikingarna uppvisning av vikingatidens krigskonst. Detta är en kampsport där man fightas med blanka vapen i form av svärd, yxa och spjut. Sporten kan, om den inte utförs rätt, vara ganska farlig och åsamka skador. Det kämpas ibland så folk ifrågasätter om det är på verkligt allvar eller skoj.

liggörs tack vare det internationella kontaktnätet Viking Network.

Drottning Margrethe av Danmark

Under tre hektiska dagar samlades folk från hela världen på denna vackert belägna historiska plats. Tusentals åskådare hade kommit för att bevista det storslagna skådespelet och för att lära känna vikingarnas livsstil och kultur. Men det var nog lika många åskådare som tittade på den mest kända besökaren, drottning Margrethe av Danmark. Hon deltog i firandet under en hel dag och kväll. På kvällen fick dessutom alla krigarna, däribland

Den rekonstruerade vikingakyrkan på Brattalid.

spår. Den senaste resan gick under juli månad till Narsarsuaq, som ligger på södra Grönland.

1000-års jubileum

Per var, tillsammans med många andra från hela vikingavärlden, inbjuden av Grönlands Turistråd för att delta vid 1000-årsjubileet och firandet av kristnandet av Grönland. Festligheterna ägde rum en bit utanför Brattalid, den plats på vilken Erik den röde, far till amerikaupptäckaren Leif Eriksson, bosatte sig för tusen år sedan. Erik lät bygga kyrka och hus och det resulterade så småningom i en hel by, som

- "Det gäller att vara väl insatt i sporten annars är risken stor att man skadar varandra", berättar Per som innehar den hedervärda titeln Jomsviking.

Per var inbjuden dels för att delta som krigare vid fighting och shower, dels som Fotevikens representant för att informera om EU-projektet "Balder". Detta projekt syftar till att befrämja framtida turism och kultur runt Östersjön. Grönlands Turistråd och Johannes Vidar Bjarnason från Island ansvarade för och genomförde hela arrangemanget. Till sin hjälp hade man vikingar från hela världen. Ett samarbete som möj-

Per, det förnäma uppdraget att vara drottningens hedersvakter vid den stora banketten.

Av Fotevikens Museum fick drottningen mottaga presenter och en gåva. Förutom en klänning av finaste lin med brickband fick drottning Margrethe faktiskt "tillbaka" Foteviken, som ju en gång var danskt. Gåvan var förstås mest symbolisk men inbjudan som hedersgäst kvarstår!

- "Grönland är ett underbart land, med vacker natur och trevliga människor," säger Per lyriskt.

Och han fortsätter:

- "På Grönland ligger det vackraste stället på jorden som jag har sett!"

Platsen, som Per beskriver heter Garda/Igaliku och ligger i en bördig dal, inramad av höga, delvis snötäckta, berg. I bukten nedanför flyter stora isflak omkring, sida vid sida och så långt ögat kan se. Dessa isflak kommer från storisen (en 5-7 år gammal saltvattenis) och drivs med strömmen längs östkusten in i bukterna. Ett naturfenomen av stora mått och en skönhet att beskåda!

- "På detta underbara ställe hade vi en heldagsshow med fighting och uppvisning," avslutar Per. Även vid detta evenemang var drottningen närvarande.

Det var en mycket nöjd och imponerad viking från Foteviken som lämnade Grönland. Enda smolket i bågaren var dock återresan. Planet hade gått sönder och alla återvändande vikingar fick vänta i tre dagar på flygplatsen innan färden hem kunde påbörjas.

Fler resor väntar

Per, som tidigare i sommar även besökt Island, drar nu vidare. Tillsammans med Fotevikens andre museipedagog Bengt Fredriksson ska de två med andra deltagare i FUISM (föreningen för undervisning i svenska museer) besöka Newcastle med omnejd. Sen går färden vidare till Hastings.

Där sluter tusentals vikingar upp, för att vara med om en rekonstruktion av slaget vid Hastings 1066. Men det får vi återkomma till längre fram.

En sann viking är ju alltid på upptäcktsfärd ....

Agneta Dahlberg

Per, till höger, strax innan han lämnar över Fotevikens gåva till den danska drottningen.

VI ÄR FADDRAR TILL SYDGÖTISKA HUSET

AB METALLMEKAN

Box 63, 235 21 VELLINGE

Tel. 040-42 20 40, Fax 42 25 64

TRELLEBORG INDUSTRI AB

0411 - 67940

STARKA

VIKINGAR VID FOTEVIKEN

Kultur känner inga gränser. Begreppet viking känner inga gränser; det är gångbart överallt i världen. I det moderna Europa vill man underlätta kontakter över gränser. Sommarens aktiviteter på Fotevikens Museum har aldrig någonsin präglats av så många internationella inslag. Vi kan tacka vårt EU-projekt "Via Viking" för detta positiva sätt att arbeta med vårt gemensamma kulturarv.

Fotevikens Museum är s.k. lead partner för projekt Via Viking vilket ingår i det större EU-projektet Balder. Det övergripande arbetet med denna satsning är att skapa en plattform för hållbar och seriös turism inom Östersjöområdet. Fotevikens jobb är att kartlägga museer och historiska platser, bilda nätverk mellan forntidsbyar vikingaskeppslag, vikingagrupper, skapa

mötesplatser och diskutera kvalitetsaspekter när det gäller re-enactment, dvs levande historia. Ett motsvarande projekt finns för Nordsjöområdet och det heter North Sea Viking Legacy. Vi arbetar intimt samman för att i nästa skede kunna sammanstråla i ett gemensamt projekt.

Egentligen är det hela otroligt! Vilken kraft finns det inte i denna form av kultur. Tusentals aktörer finns redan nu och siffran stiger med våldsamt kraft. Det hela kan jämföras med hembygdsrörelsens framväxt i slutet av 1800-talet. Då samlade man på döda saker som fornstugor, föremål, nedteckningar av svunna folkseder etc. Idag samlar man inte på gamla prylar; man vill istället med utgångspunkt från kända historiska förhållanden och föremål ge en bild av hur det en gång kunde ha fungerat.

Det är människan som står i centrum, inte prylarna.

För att det hela ska kunna fungera måste det finnas platser där denna nya typ av kultur kan få spelrum. En sådan plats kan antingen vara mobil i form av en kopia av ett äldre skepp eller också stationär i form av en forntidsby/vikingaby. Vi på Foteviken har valt båda varianterna. Med vårt vikingaskepp Erik Emune företas varje sommar resor; 1998 till Birka, 1999 till Normandie och i sommar till Roskilde. Vår bas är emellertid Vikingareservatet, det stadsliknande samhälle från sen vikingatid och tidig medeltid som snabbt växer fram på strandmarkerna mellan Höllviken och Foteviken. Här har vi möjligheter att ta emot vikingar från hela världen, här har vi möjlighet att sprida den moderna tidens kulturupplevelser.

Träningsläger med Slaget vid Foteviken.

Detta har blivit en tradition. Träning för fighters och bågskyttar i dagarna två och på kvällen "Slaget vid Foteviken". Utgången är given eftersom historien inte kan ändras, men genomförandet blir allt mera spännande. I år hade vi rätt vind och högvatten, skeppet kunde segla ända in

Början på det stora vikingagillet. 602 hungriga och törstiga vikingar hugger in. Några håller fortfarande på att hämta mat i kantine i bakgrunden.

SYDBRAND

till strandkanten så att kung Niels med mannar inte behövde bli alltför våta om benen. Vikingafighterna var många och det blev till ett litet slag där skåningarna som vanligt kastade danske Niels i vattnet. Nu kom turen till bågskyttarna. Dessa har i fyra år försökt att tända bålet ute i vattnet. På tredje skottet hände det omöjliga, eldpilen tände bålet. Traditionen bjuder ju annars att en löpare vadare ut med en fackla för att tända men i år kunde samma löpare tända facklan vid bålet och återvända till stranden. En försmak av det OS som skulle komma senare.

En överklig fredag

Den internationella vikingamarknaden vid Foteviken ligger traditionellt den första weekenden i juli. Vi har alla år haft en sagolik tur med vädret men i år höll det på att gå riktigt galet. När marknadsfolket började fylla på från tidig fredagsmorgon låg hotfulla moln i fjärran. Det tog inte lång tid innan himlen öppnade sig och vinden från havet ökade till storm. Nu ställdes allt på prov; viljan att hjälpa, vil-

Jerker hade stora svårigheter att lyfta den tunga kista ur vilken aktörer under vikingagillet fick ta sin välförkända belöning.

jan att inte slås ner av guden Tors nycker, viljan att visa att den internationella vikingarörelsen fungerar i nära vänskap även i motgång. Våta slet vi från arla mor-

gonstund till långt efter midnatt med att hjälpa anländande vikingar. Tält blåste sönder, det regnade in - allt var blött och surt, men humöret höll på alla. Vi på Fote-

Det traditionella Vikingaruset är ett inslag som ger anledning till mycken munterhet. En av Vikingareservatets många fördelar är att det ligger på strandmark vid Höllviken.

Josty AB

XEROX TONERKASSETTER GER DIG KVALITET IN I MINSTA DETALJ

Miljövänligt. Alla Xerox Tonerkassetter är märkta med den nordiska miljömärkningen "Svanen". För att spara naturen refabriceras Xerox Tonerkassetter under strängt kontrollerade former.

Returhantering. Alla Xerox Tonerkassetter kan återsändas gratis vid försändelser om minst 2 förpackningar per gång. Under 1994 mottog och återvann Rank Xerox 400 000 förbrukade tonerkassetter i Europa.

Ring 08-795 16 20 *eller* **fx** 08-795 12 70
 031-776 80 90   031-776 80 95
 040-611 72 65   040-671 85 30
Xerox X-tra 163 87 Stockholm
Box 254 431 23 Mölndal

VI ÄR FADDRAR TILL VISTHUSET

Hedbergs

VI ÄR FADDRAR TILL SMEDJAN

LASERSTANS

AB Laserstans
 Fabriksgatan, 235 32 Vellinge.
 Telefon 040/42 07 40. Telefax 040/42 14 09

viken gjorde så gott vi kunde, serverade varmt kaffe, flyttade in folk i våra hus. Ja, denna marknaden kunde förvisso börjat bättre. Men vad hände! På lördagsmorgon hade vinden mojnat - helt enkelt blåst bort. Himlen var ljusgrå men inget regn - värmen kom åter och med den solen och så gick vi mot ännu en marknad med gott väder. Hela söndagen strålade solen som vanligt, det var nästan väl varmt.

602 vikingar hade mött upp från 19 länder. Det blev trångt om platsen när vi skulle få upp 92 vikingatält. Vi hade ju bara planerat för 350 - 400 vikingar! Mat, öl, toaletter, duschar och allt annat som hör till var inte beräknade för detta men personalen på Fotevikens Museum slet sitt hår, bet sina naglar, ringde oavbrutet på sina telefoner och jagade runt halva Skåne i sina bilar. När till sist den inlånade stora dusch- och toalettvagnen var på plats såg det mera hoppfullt ut.

Vikingagille värdigt Röde Orm

Men hur med det traditionella gillet där Foteviken alltid står för mat och dryck -

var skulle vi kunna hålla gille för 602 vikingar? Krismötena var många på fredagen och goda råd dyra. Men vi behövde aldrig kasta in våra reservplaner. Den underbart vackra lördagskvällen gjorde vikingagillet till en formidabel upplevelse eftersom vi kunde ha alltsammans utomhus. Natten var ljuv och ljum - himlen gick över i purpur. Detta var Sveriges i år garanterat största kulturaktivitet om man räknar på aktiva kulturutövare. När man vid 24-slaget stod uppe på vallen och såg hur ljusen tändes på Öresundsbron, som öppnad i just detta nu, fick vi en annan dimension till vikingareservatet. Nu öppnades en ny kontaktväg mellan människor. Samtidigt satt vikingar från stora delar av världen kring lägerbål och sjöng, dansade och spred kultur. Vi var nog några stycken som faktiskt hade tårar i ögonen i den stunden.

Hövding Björns vintunna har blivit något av ett signum för gillet. Den var som vanligt välfylld och när de sista dropparna skulle avlägsnas från tunnans botten hisade man bara ner en viking med huvudet

före. Författaren Frans G. Bengtsson med sin berättelse om Röde Orm skulle här ha känt sig hemma. Likaså var hövding Björns kista fylld till bredden - ja så till den graden fylld att Jerker Berättare precis klarade av att lyfta den på raka armar över huvudet. Alla spontana underhållare vid gillet fick sedan välförtjänt ta för sig några grabbanävar av kistans silver. Behöver vi tala om att det blev mycket underhållning den kvällen.

Våra belackare, för det ska i ärlighetens namn sägas att det finns några få sådana även om de blivit försvinnade ringa till antalet, hade undrat hur vi kunde vara så dumma att ha en vikingamarknad samtidigt som man öppnade Öresundsbron.

- "Då kommer ju alla att åka till Danmark."

Vilket häpnadsväckande idiotiskt resonemang! När vi upplyste om att bron faktiskt även hade två filer som gick från Danmark till Skåne blev de tysta. Och aldrig förr har vi haft så mycket besökare, både på lördag som söndag.

Dragkampen blev en våldsam kraftmätning mellan norra och södra Europa. Men tveksamhet förelåg om det gick riktigt till på slutet. Flyttade inte hövding Björn markeringen?

VI ÄR FADDRAR TILL VÄVSTUGAN

EVERYTHING RUNS BETTER ON QUAKER STATE®

Aspenbensin för en renare miljö

Det finns ett enkelt sätt att minska farliga och illaluktande avgaser och samtidigt få en maskin som startar lättare. **Använd Aspen miljöbensin** som är fri från bensen, aromater och svavel - ämnen som är skadliga för hälsa och miljö. Dessutom är bensinen helt lagringsstabil.

Aspen 2-takt är färdigblandad med 2% helsyntetisk olja och passar tvåtaktsmotorer som tex röjsågar mopeder och grästrimmers.

Aspen 4-takt använder du till jordfräsar, gräsklippare och andra fyrtaktsmotorer.

ASPEN

Aspenbensin finns hos:

Husqvarna
SKOG & TRÄDGÅRD

Se Gula Sidorna under
Trädgårdsmaskiner

Aspen Petroleum AB

Sjöportsgatan 2 417 64 Göteborg
Tel 031-85 87 70 Fax 031- 51 21 02

E-post info@aspen.se

www.aspen.se

Allt i foto
för konsument
och yrkesbruk

FUJIFILM

Upptäck
Advanced Photo System
– framtidens fotosystem –
hos din fotohandlare!

Kämpatag i tävlingsform

Den stora dragkampen med nästan hundra vikingar blev en spännande uppvisning som trots att hövding Björn försökte hjälpa laget med aktörerna från norr om Foteviken blev det en klar vinst för sydlänningarna. I dagarna två kämpade sedan vikingarna i de många tävlingsgrenarna. Våra egna vikingar vid Foteviken gjorde som vanligt mycket bra ifrån sig. Per tog åter hem vinsten i "Herre på täppan", Jimmy vann visserligen inte men kämpade så att han nästan drog av sitt finger i tävlingen "Dra käpp". Vinnare blev Areas från Lundi. Yxkastningen vanns av Jimmy från Ranerna och han tog därmed ifrån vår egen Bengt en som vi trodde självklar seger. Bengt fick i stället trösta sig med att vinna den ärorika "Kung Haralds pil" i bågskytte tävlingen. Tävlingen hålls till minne av den djupt tragiska händelsen att danerkungen Harald Blåtand fick en pil i ändan när han år 986 gick på toaletten. Harald är den hittills ende nordiske kung som dött under ett toalettbesök, vilket givetvis bör uppmärksammas.

En rafflande men rättvis seger i "Holmgång" gick till Kim från Ulfhednir utan att något blodvite uppstod. Vikingaruset, en löpning ute i vattnet, är en begivenhet med många spännande och tokiga inslag och precis som förra året blev den mycket rafflande. Klungan var tät, men Valdemar Barfota som provat baklängesvolt på hårt underlag och spräckt båda hälarna sackade i år efter och ur klungan steg Johan från familjen Asgeirsson fram och tog hem en bejublad seger. Robert från Elvegrimarne blev som vanligt sist men var på vippen att bli diskad för dåligt lokalsinne - han var under lång tid av misstag på väg mot Danmark.

Så var det då dags för att hövdingarna gemensamt skulle kora årets Foteviking. Den skadade Valdemar Barfota hade fjorårets in-teckning så frågan gällde nog inte om han skulle lyckas med ytterligare en in-teckning utan snarare vem som skulle få en ny. Det gäller ju att kora den viking som gjort väl ifrån sig i flera tävlingsgrenar men också visat prov på kamratskap, vänlighet etc. Robert från Elvegrimarne tog, trots dåliga orienteringsegenskaper, hem årets seger och med höjd yxa mottog han från tingskullen folkets jubel.

Pilbågsskytte

Vikingamarknaden blev startskottet för en mängd olika, mycket publikdragande aktiviteter för resten av sommaren. När augusti kom avhölls t.ex. en bågskytteträff på Foteviken. I denna ingick olika tävlingsmoment. Deltagarna var kanske lite få i den ädla sporten långbågeskytte men med de femton som kämpade blev dagarna och tävlingsgrenarna omväxlande.

Hövding Björn tog ärofyllt hem segern i deltävlingen långskytte med två pilar innanför flaggringen och han delade dessutom segern i momentet tre pilar i tre tavlor. Våra danska vänner från Ribe gjorde bra ifrån sig men segern gick inte oväntat till Leif Jönsson från Skånska pilbåge-gillet. Ett välförtjänt första pris för en ganska överlägsen seger och därmed en fri resa till broderlandet England och slaget vid Hastings i oktober.

Nätverksmöten

I anslutning till varje större vikingaträff i Vikingareservatet under sommaren har deltagare från olika vikingagrupper och intressenter blivit inbjudna till s.k. internationella nätverksträffar. Dessa möten har dragit en stor mängd deltagare, närmare 150 personer, och de har varit mycket givande. Den kanske viktigaste målsättningen har varit att lägga upp riktlinjer för hur det framtida samarbetet ska kunna utvidgas och förbättras. Det är mycket information som behövs för att olika aktörer i de olika länderna ska kunna få känna större samhörighet. Diskussionerna har ofta gått höga men de har alla varit på en föredömligt vänlig och konstruktiv nivå. Mer om dessa nätverksmöten kommer vi att redovisa längre fram.

Red

Kast med stor torsk är ett traditionellt, publikdragande inslag under vikingamarknaden. Ralf från Foteviken håller upp ett av kastverktygen.

Vraken kring Falsterbonäset

Vad gäller kuststräckan mellan Trelleborg och Malmö föreligger en mängd information om olycksfrekvenser till havs genom tiderna. I denna artikel ska presenteras det material som under många år systematiskt hopsamlats av Fotevikens Museum och som ingår till en liten del i den digitala databas MIR som museet äger. MIR är en datakatalog över mer än 1800 förlisningar och sjöolyckor.

Insamlingsarbetet har bedrivits i form av genomgång av skriftligt källmaterial, allt från små och stora tidningsnotiser till officiella, handskrivna dokument som juridiskt beskriver olycksomständigheterna. Det kan konstateras att det insamlade materialet är ovanligt till sin omfattning och inriktning genom det faktum att arbetet kontinuerligt och målmedvetet har ägt rum under större delen av 1990-talet. Trots detta till synes förmånliga utgångsläge i kunskapen vad gäller vrakförekomster under vatten i aktuellt område, ska det nedan påvisas vilka stora brister det finns i skriftligt källmaterial.

Den totala olycksbilden framgår av kartan här bredvid. Vid genomgången av databasen MIR har de olika olycksplatserna plottats ut på kartan. En överföring av de skriftliga källornas uppgifter till en karta medför dock stora svårigheter, speciellt när det är frågan om uppgifter av sjöolyckor. I materialet från 1800-tal och framåt går det oftast att erhålla väl dokumenterade kringuppgifter som t.ex. skeppets namn, dess last, dess kapten och varifrån det kom etc. Uppgifterna om den exakta, dvs den positionerade, olycksplatsen är däremot inte sällan av sådan karaktär att man som kartregistrator känner en större hopplöshet.

På kartan har två alternativ till markering av olyckspositionen använts. Med helsvarta punkter åsyftas att olycksplatsen antingen är exakt känd eller – vilket gäller för merparten av materialet – är specificerad till ett speciellt grund, landmärke eller fyrplats. Även om punkten är svartmarkerad kan således den faktiska olycksplatsen sökas inom ett något större område. Om däremot uppgifterna är av karaktären

”Kämpingebukten” eller ”utanför Skanör”, ”utanför Klagshamn” etc är den möjliga olycksplatsen så diffus att markeringen på kartan fått en ljusgrå färg.

På kartan över den totala olycksfrekvensen framgår med önskvärd tydlighet de områden som varit speciellt farliga för sjöfarten. Det i särklass mest olycksdrabbade området är Falsterbo rev direkt söder om

Falsterbohalvön. Den förrådiska Måkläppen och dess grunda utlöpare åt söder är t.o.m. mer olycksdrabbat än Sandhammarren i Skånes sydöstra hörn. För den äldre sjöfarten var troligen Falsterbo rev en av Nordens mest ökända platser. Det är därför ingen tillfällighet att en av Nordens äldsta fyrar redan på 1200-talet anlades på den yttersta udden strax söder om Falsterbo. Det var frågan om en s.k. vippfyr

Sjöolyckor 1750-

Uppgifterna hämtade från
Fotevikens Museums MCR-register

Sjöolyckor 1850-1899

Uppgiftarna hämtade från
Fotografiska Museets NMR-register

Sjöolyckor 1800-1849

Uppgiftarna hämtade från
Fotografiska Museets NMR-register

med en kolgryta av eld. Förr hade man faktiskt till sjöss ett mycket välkänt talesätt som sa att ”kocken får inte sätta ärtkitteln på elden förrän Falsterborev är rundat – ty skutan kan törna och då störtar ärtkitteln över ända”. Det är heller inte underligt att det i några av sjömännens bönböcker fanns några speciella rader tillfogade: ”För Falsterborev, skona oss milde Gud”.

Ett annat farligt område i historisk tid har Lillgrundet och Bredgrundet norr om Skanör varit. Speciellt Bredgrundet har många olycksnoteringar. Redan i det äldsta kända, mera noggranna kartmaterialet över Öresund finns dessa båda grund utsatta. Det var år 1585 som den första internationella kartan/sjökortet över Öresund utgavs. På kortet har man angivit ett antal lodade djup och dessutom medvetet ringat in några få grundare områden, däribland Bredgrundet. Det är av stort intresse att notera att grunden norr om Skanör så tydligt markerats på detta äldsta Öresundssjökort. Den allmänna kunskapen om det farliga sjöområdet har således funnits och genom trycktekniken spreds kunskapen

nu till en betydligt större mängd skeppare. Bredgrundet blev på detta sätt ett av Öresunds stora kända hinder.

Ett tredje frekventerat olycksområde är Blinda skär ute i Kämpingebukten. Liksom Falsterbo rev ligger grundet så långt ut att man här som skeppare, med beaktande av den låga strandlinjen långt borta vid horisonten, lätt har kunnat invaggas i falsk trygghet om möjligheter för stort djupgående.

Hur relevant är det skriftliga källmaterialet i förhållande till den faktiska olycksbilden? För att ge en grafisk framställning över olycksfrekvensen har materialet uppdelats i ett antal kartbilder, vardera omfattande lika långa tidsperioder. För perioden 1900 och framåt redovisas i denna artikel ingen karta men antalet olyckor under denna period är relativt stort och trots moderna navigationshjälpmedel framträder de ovan nämnda grunden tydligt i olycksbilden. Falsterbo rev har uppenbart även under 1900-talet ställt till mycket förtret. Det ska dock konstateras att ett flertal olyckor under förra seklet inte hade med traditio-

nella strandningar att göra. Skeppen har i stället blivit minsprängda under de två världskrigen.

Perioden 1850-1899 uppvisar den mest intensiva olycksfrekvensen i det skriftliga källmaterialet. Förutom olyckor ute till sjöss kan noteras höga frekvenser av mera strandnära olyckor. Utanför Skanör och Falsterbo har många olyckor skett men också på strandplatser som Falsterbonäsens södra udde och inne vid Kämpinge. Troligtvis är det en intensiv kusttrafik med av- och pålastning vid mindre orter utmed kusten som ger denna bild.

Jämfört med den andra hälften av 1800-talet framstår tidigare perioder som mycket olycksfattiga. Kartmaterialet ger här faktiskt en mycket intressant bild över den aktuella källsituation som vi har att utgå ifrån. Ju längre tillbaka vi går i det skriftliga källmaterialet desto färre bevarade källor finns det givetvis att tillgå. Det säger sig självt att den verkliga olycksfrekvensen under 1700-talet inte kan motsvara databasens uppgifter, sett i perspektiv av olycksfrekvensen i perioden 1850-1899.

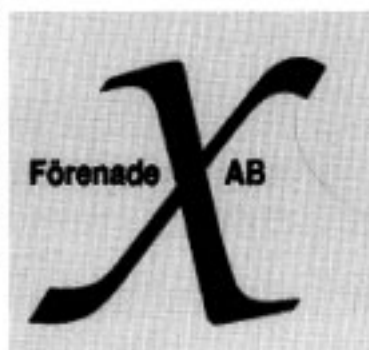

Funderar ni på handel över Internet?

Besök:

på
www.uni-x.se
eller
falsterbo.com

Förenade X AB presenterar:

Intershop Online

Programmet för handel på Internet!

- Snabb uppstart
- Pakettlösningar
- Enkel administration

Eller RING 040-47 30 50 för ett möte!

"Marinerats" läsare kan köpa boken direkt från Fotevikens Museum, Halörsvägen, Höllviken för 150:-.

FADDER TILL LÅNGHUSET

LIONS
för
Samhällsansvar
och
Livskvalitet

LIONS CLUB RENG

Box 107
236 23 Höllviken
Tel 040-45 25 22

BESÖK GÄRNA LOPPIS I
JÖRGENS LADA KÄMPINGE
UDDA LÖRDAGAR 10 - 13

För säkerhets skull. Beställ boken!

Boken ger dig vägledning i frågor som rör larmanläggningar och säkerhet. Läs om installationer som spänner från enkla lägenhetslarm till säkerhets- och passersystem på Slagthuset i Malmö.

Boken kostar inget
-men du sparar mycket.

Tel 040-21 10 30

040-45 63 03

Fax 040-21 42 30

Box 18034,
200 32 Malmö

Godkänd av Försäkringsförbundet

Sjöbergs Segel & Kapellfabrik AB
Finlandsgatan 20 Malmö 040-963310

Om vi således utgår från att femtioårsperioden 1850-1899 ger en bild som väl kan stämma mot verkligheten är det relevant att överföra denna olycksmängd även på äldre halvsekelsperioder. I själva verket har troligen olycksfrekvensen i äldre tider varit större. Vi ska nämligen inte glömma att just under perioden 1850-1899 byggdes det svenska järnvägsnätet ut i rasande fart vilket givetvis innebar början till en minskning av skutfarten utmed kusterna. Under perioden 1850-1899 är 94 olyckstillfällen i undersökningsområdet registrerade i MIR. Slår vi ut denna siffra på perioden 1200 - 1900 skulle det innebära att minst 1300 olyckor inträffat, av vilka merparten resulterat i vrak.

Givetvis är denna uppskattning ytterst grov. Beräkningen tar t.ex. inte i beaktande att Skanör-Falsterbo från ca 1200 till in på 1500-talet var norra Europas största årliga mötesplats med sillhandeln i centrum. Det kan inte vara en slump att man redan i början av denna period bygger en permanent fyr till skydd mot Falsterbo rev. Farvattnen runt Falsterbohalvön måste kunna rubriceras som Nordens största skeppskyrkogård. Siffran på 1300 olyckor ska därför troligtvis ses som ett minimiantal men sanningen kommer aldrig att kunna klargöras. Säkert är emellertid att den uppskattade mängden klart visar att det skriftliga källmaterialet endast i försvinnande liten del berättar om det faktiska kulturhistoriska arv som döljs under vattnet.

Sven Rosborn

Nytt unikt vrak i sommarens skörd

Under sommaren har det bedrivits marin- arkeologisk verksamhet vid Fotevikens Museum, i år som så många gånger förr. Det är som brukligt medlemmar ur museets vänförening SVEG som stått för bedriften. I en mindre båt med plexiglasbotten har man under långa tider till sjöss avpatrullerat sandbottnen över stora sjöområden på jakt efter forna tiders vraklämningar. Dan Pettersson och Uno Jansson kunde en dag i sommar göra ett mycket sensationellt fynd.

På ca två meters djup öster om Näset ligger en mycket välbevarad prämb. Mer än tio meter är bevarad och prämen visar direkta likheter med de prämar från början av 1300-talet som man hittade på 1930-talet vid grävningar på Falsterbo slott. Tidsskriften Marinerat gratulerar våra idoga marin- arkeologer/inventerare.

Svegs medlemmar rundade Själland

Erik Emune, vårt stolta krigsskepp, brukar varje sommar vara ute på märkliga färder. Så långt som förra årets Normandietur blev det dock inte, även om det fördes heta diskussioner att ta honom till Canada - via flyg. När inte ens Nordens största vikingaskeppskopia, "Skibladner" från Stockholm, lyckades segla över Atlanten utan övergavs (?) på Shetlandsöarna hade nog inte vårt 10,5 meters skepp kommit många sjömil ut.

Dock tog sig några från SVEG:s skeppslag till Roskilde under några dagars segling. Det var inte utan ett visst välbehag man kunde konstatera att vikingarna från Foteviken i allra högsta grad var närvarande vid detta fina vikingamöte. Givetvis var hövding Björn med i skeppet när det angorde staden. Ska dock sanningen fram hade han anslutit via landvägen.

Fotevikens Museum satsar på ungdomen

Sundsgymnasiet i Vellinge har på våren haft en hel aktivitetsdag i reservatet på vikingatida/tidigmedeltida sätt. Dagen började med morgonmessa på latin av vikingastadens biskop och sedan var det full fart framåt. Eleverna var givetvis alla påklädda tidstypisk mundering.

Under året sponsrade Foteviken under en dag det internationella ungdomsprojekt som samlat mer än femhundra ungdomar från hela världen för att dessa skulle få insikt i miljöfrågor. Det var inte helt lätt att hålla reda på 11 fullastade bussar men alla verkade mer än nöjda.

Foteviken ställde också upp en dag gratis för en grupp av de ukrainska barn som drabbats av strålningsskador. Deras dag i reservatet tror vi blev uppskattad och vi ställer givetvis åter upp om det behövs.

Valhall! Tidernas julblot för dig som tröttnat på julbord

Under de fem år som Vikingareservatet vid Fotevikens Museum funnits har en mängd historiska fester och spännande vikingaträffar utspelats. Alla har hållits för i huvudsak endast "vikingar" och vikingagrupper. Ytterst få "moderna" människor har fått tillträde till dessa mycket annorlunda och spännande tillställningar. Nu ändrar vi på det.

Passa på! Här har ditt företag ett utmärkt tillfälle att hitta ett alternativ till de traditionella julborden. Julblotet var en av vikingarnas viktigaste högtider med mycken fest. Vi ska inte vara sämre. Från slutet av november och långt in i december håller vi de flesta av veckans kvällar stort vikingablott i vår nya gilleslokal Valhall. Du träder in i en mytomspunnen historia tusen år bakåt i tiden. I djup ynnest har du blivit inbjuden till danerkungen fest. Behöver vi tala om att det kommer att bli en kväll som inte liknar någon annan du varit med om.

I den stora gillessalen möter du riktiga vikingar. Maten är som det ska vara i Skåne, både riklig och god men bords-skicket är kanske annorlunda jämfört med vad du är van vid. Det rekommenderas ej alltför ömma kläder och gärna sköna, lediga skor utan högklackat. Kung Sven har som alltid beordrat att kvinnor ska behandlas med den största respekt. Detta är viktigt eftersom det i gillessalen kommer att finnas de mest märkliga vikingar; kungar, stormän, trälar, spelmän, gycklare och råbarkade hirdmän, dvs kungens egen skyddsvakt. För att få vara med i gillessalen kommer ni att anslutas till något av de tre hövdingaföljen som kungen låtit buda. Ni kommer inte att känna er bortkomna.

Låter det kanske spännande? Tag då snarast kontakt med Eventbyrå tel 040- 664 2825 för mer information. Redan när detta nummer kommer ut finns många beställningar men vi kan säkert få plats även för dig och ditt sällskap.

Foto: H.C.Q.-film

FOTEVIKENS MUSEUM

Box 82, 236 22 Höllviken

Tel: 040-456840 Fax: 040-455507

info@foteviken.se www.foteviken.se

Ansvarig utgivare:

Sven Rosborn

ISSN 1401-2685